

Göçmenlerin Psikososyal İhtiyaçları ve Türkiye’de Sunulan Sosyal Hizmetler

Sayra LOTFİ¹

Sinem ARSLANKOÇ²

GİRİŞ

Göç olgusu, en temel anlamıyla bireylerin bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya hareket etmesi olarak ifade edilebilmekte ve tarihsel süreç içerisinde birçok toplum göç olgusuna maruz kalmaktadır (Çağlayan, 2019). Çünkü bireyler veya gruplar, psikososyal, ekonomik veya kültürel sebepler doğrultusunda kendi yerleşim yerlerinden ayrılmakta ve başka bir yerleşim yerine gitmektedir. Böylece ister negatif ister pozitif yönleri olsun göç olgusu, yeryüzünde bulunan tüm insanları etkilemekte (Esenlikci ve Engin, 2019) ve insanlığın varoluşundan itibaren devam etmektedir. İlk çağlarda yalnızca yeme-içme ve barınma ihtiyaçlarını gidermek amacıyla gerçekleştirilen göç hareketleri bugün ise farklı ihtiyaçlar doğrultusunda meydana gelmekte (Maqul, 2019), göçmen ve göçmen ihtiyaçları denilen kavramların gün yüzüne çıkmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda göçmen denilen kavram kendi istekleri doğrultusunda yerleşim yerlerini terk ederek başka yerlere yerleşen bireyleri ifade etmektedir (Esenlikci ve Engin, 2019). Bu bireylerin ihtiyaçları ise daha önceden de bahsedildiği üzere ilk dönemlerden farklı olmakta ve artık psikososyal denilen çok boyutlu ve karmaşık ihtiyaçlar ön plana çıkmaktadır. Böylece psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlar, göçmen bireylerle çalışırken dikkat edilmesi gereken ihtiyaç gruplarında yer almaktadır. Özellikle göç olgusu ve göçmen bireylerle

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü, slotfi@medipol.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3352-0152

² Arş. Gör., İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, sinem.arslankoc@medipol.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8003-9356

- ▶ Göçmen bireylerin önemli ihtiyaçlarından biri de istihdam alanı oluşturmaktır. Bir gelire sahip olmak amacıyla iş piyasasına girmek isteyen göçmen bireylere yönelik mesleki eğitimler, kariyer planlama, danışmanlık gibi hizmetler sunulabilir.
- ▶ Göç edilen yerin yerel halkını göçmenler konusunda eğitmek de var olan ihtiyaçların giderilmesine fayda sağlayacaktır. Yerel halkın göçmen bireylere karşı empati duygusu kazanmasını sağlamak, ön yargıları ve tedirginlikleri yok etmek, göçmenlerin çalışma kapsamında daha önce belirtilen olumsuz duygulardan (örneğin yabancılık duygusu) arınmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Acartürk, C. (2016). Göçün ruh sağlığına etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(25), 137-150.
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Journal of International Social Research*, 5(20), 292-303.
- Akyıldız, C., Ekmekçi, İ., ve Başlıgil, H. (2020). Göçmen işçilerin İSG faktörlerinin incelenmesi, sonuçlar üzerinde tartışma ve öneriler: Kapsam belirleme derlemesi. *Gazi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 6(2), 145-159. doi: <https://dx.doi.org/10.30855/gmbd.2020.02.07>
- Altındış, E. (2022). Sosyal hizmet uzmanlarının mültecilere yönelik görev ve sorumlulukları. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 171-179.
- Artan, T., ve Arıcı, A. (2017). İstanbul’da yaşayan geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik sosyal hizmet uygulamalarının değerlendirilmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Ataş, Ö. (2021). Suriyeli göçmenlerin sosyal uyum düzeyi “Gaziantep örneği”. (Yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi. (667999).
- Aykut, S. (2020). Suriyeli göçmen çocukların dil becerilerinin ve okul ile olan ilişkilerinin eğitim sistemine adaptasyonları üzerindeki etkisi ve okul sosyal hizmetinin önemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(72), 754-762.
- Bilecen, T. (2022). Ankara Anlaşması: Türkiye’den Birleşik Krallık’a yeni bir politik göç akını mı?. *Çalışma ve Toplum*, 2(73), 887-903.
- Buz, S. (2002). Türkiye’deki sığınmacıların üçüncü bir ülkeye göç için bekleme sürecinde karşılaştıkları sorunlar. (Yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi. (113454).
- Buz, S. (2008). Türkiye sığınma sisteminin sosyal boyutu. *TBB Dergisi*, 76, 120-130.
- Buz, S., ve Dikmen, A. (2020). Zorunlu göçte maruz kalan bireylerin psikososyal iyilik hali. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 227-250. doi: <http://dx.doi.org/10.33417/tsh.728689>
- Celal, İ. (2019). Göç kuramları ve Suriye göçü üzerine bir değerlendirme. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 2579-2615.
- Çiğerci Ulukan, N. (2009). Göçmenler ve işgücü piyasası: Bursa’da Bulgaristan göçmenleri örneği. (Doktora tezi). Ulusal Tez Merkezi. (221748).

- Costello, C. (2016). *The human rights of migrants in European law*. Oxford University Press.
- Coşkun, E. (2019). *Kuramsal ve uygulama boyutları ile Türkiye’de sığınmacı, mülteci ve göçmenlerle sosyal hizmetler*. (Derleyen: Göktuna Yaylacı, F.). London: Transnational Press London.
- Çağlayan, S. (2019). *Bir göç ülkesi olarak Türkiye*. (Derleyen: Göktuna Yaylacı, F.). London: Transnational Press London.
- Danış, A. D. (2004). Yeni göç hareketleri ve Türkiye. *Birikim Dergisi*, 184(1-2), 185-186.
- Demirbaş, H., ve Bekaroğlu, E. (2013). Evden uzakta olmak: Sığınmacıların/mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. *Kriz Dergisi*, 21(1-2-3), 11-24.
- Dingle, H., ve Drake, V. A. (2007). What is migration?. *Bioscience*, 57(2), 113-121.
- Edo, A., Ragot, L., Rapoport, H., Sardoschau, S. ve Steinmayr, A. (2018). The effects of immigration in developed countries, *IFO Institute-Leibniz Institute for Economic Research at the University of Munich*, 5, 1-24.
- Ekiyor, E. Y. (2021). Afganistan’dan göç ve “Uçurtma Avcısı”: Göç kültürü ve çatışma modeli bağlamında bir okuma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 15-32.
- Ereş, F. (2015). Türkiye’de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 17-30.
- Eroğlu-Utku, D., ve Yazgan, P. (2021). Conflict model of migration and perception of human insecurity. *Handbook of Culture and Migration*. Cheltenham: Edward Elgar, 17-24.
- Erol, M., ve Ersever, O. G. (2014). Göç krizi ve göç krizine müdahale. *KHO Bilim Dergisi*, 24(1), 47-68.
- Esenlikci, A. C., ve Engin, M. A. (2019). 1960’tan günümüze Avrupa Birliği ülkelerinden yaşayan Türk göçmenlerin sorunları. *Emek ve Toplum*, 8(20), 59-77. <http://dx.doi.org/10.31199/hakisderg.524500>
- Gülmez, S. C., ve Öztürk, S. (2018). Göç yaşantısı çerçevesinde çocukta psikososyal uyum süreci üzerine bir inceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(40/2), 449-481.
- Hansen, C., Yagdiran, O., Mass, R., ve Krauz, M. (2000). Potential for misdiagnosis among Turkish migrants with psychotic disorders: a clinical controlled study in Germany. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 101, 125-129.
- Hatıplı, M., ve Daşkiran, S. (2021). Etkileri ve sosyo-psikolojik boyutuyla göç. *Social Sciences Research Journal*, 10(3), 714-728. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim tarihi: 03.07.2023).
- Icelandic Human Right Centre (2023). The human rights protection of vulnerable groups. <https://www.humanrights.is/en/human-rights-education-project/human-rights-concepts-ideas-and-fora/the-human-rights-protection-of-vulnerable-groups> (18.07.2023).
- IFSW (2014). Global definition of social work. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> (18.07.2023).
- Ilgar, M. Z., ve Coşgun Ilgar, S. (2015). Göç ve göçmenliğin psikolojik yansımaları (Vatansız vatandaş olmak). Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu 2015, 159–177. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- International Organization for Migration. (2009). *Göç terimleri sözlüğü*. İsviçre: IOM.
- International Organization for Migration. (2022). *World migration report*. İsviçre: IOM.
- Kanbir, Ö. (2022). Göç ve ekonomik gelişme. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR)*, 8(2), 349-365.

- Kapar, R. (2023). Türkiye’de çalışanların yoksulluğu, yoksunluğu ve sosyal dışlanmaları. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 279-308. doi: 10.47613/reflektif.2023.106
- Karakaya, H. (2020). Türkiye’de göç süreci ve Suriye göçünün etkileri. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 93-130.
- Karataş, M., ve Barut, B. (2021). Sosyal hizmet perspektifinden göç ve savunmasız gruplar: IOM raporları üzerine bir araştırma. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 86-109.
- Kocadaş, B. (2021). Suriyeli sığınmacıların Türk toplum yapısına uyum. *Sosyolojik Düşün*, 6(1), 19-42. <https://doi.org/10.37991/sosdus.935761>
- Lotfi, S., ve Gümüş, G. Ç. (2019). *Ekonomi ve çalışma yaşamı bağlamında sığınmacı ve göçmenlerle sosyal hizmet*. (Derleyen: Göktuna Yaylacı, F.). London: Transnational Press London.
- Maqul, S.A. (2019). Denizli’de yaşayan göçmenlerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerinin belirlenmesi ve yaşam memnuniyeti analizi. (Yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi. (602416).
- Mercan Uzun, E., ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Örgen, A. (2017). İnsan hakları, sosyal hizmet ve mültecilik üzerine bir derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 17(1), 38-52.
- Sarcan, E. (2022). Yüksek vasıflı işgücünün göçü: Beyin göçü. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 69-75.
- Sezgin, A.A., ve Yolcu, T. (2016). Göç ile gelen uluslararası öğrencilerin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreci. *Humanitas*, 4(7), 417-436.
- Sijbrandij, M., Acartürk, C., Bird, M., Bryant, R., Burchert, S., Carswell, K... Cuijpers, P. (2017). Strengthening mental health care systems for Syrian refugees in Europe and the Middle East: integrating scalable psychological interventions in eight countries. *European Journal of Psychotraumatology*, 8, 1-11. doi: 10.1080/20008198.2017.1388102
- Sirkeci, İ., Deniz, U., ve Yüceşahin, M. M. (2019). Göç çatışma modelinin katılım, kalkınma ve kitle açıkları üzerinden bir değerlendirmesi. *Journal of Economy Culture and Society*, (59), 157-184.
- Sönmez Çalış, Ö. A. (2019). Türkiye’ye tersine beyin göçü: nitel bir araştırma. (Doktora tezi). Ulusal Tez Merkezi. (583302).
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 57-67.
- Şahin, H. (2020). Göç olgusu, mülteci çocukların eğitimi ve Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 377-394.
- Şimşek, D. (2019). Suriyeli mültecilerin Avrupa’ya yayılımı: Analitik ve karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Adam Academy Journal of Social Sciences*, 9(2), 493-518.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2016). *Türkiye göç raporu*. Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Talu, G. (2019). Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerin sorunları üzerine bir değerlendirme: Bitlis İli örneği. (Yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi. (577874).

- Taştan, C., Çolpan Kavuncu, A., Akbulut, A. M., İrdem, İ., Osmanoğlu, E., Özkaya, Ö., ve Küçükler Yıldız, A. (2016). *Uluslararası kitlesel göçler ve Türkiye'deki Suriyeliler*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Topcuoğlu, R. A. (2016). Göç yazınındaki düzenli ve düzensiz göç kavramları: İnsan hakları temelinde bir kavramsal sorgulama. *İnsan Hakları Yıllığı*, 34, 1-20.
- Tuzcu, A., ve Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66. doi: 10.5455/cap.20130719123555
- Tümtaş, M. S., ve Ergun, C. (2014). Göç ve yoksulluk kıskacında yıkılan bir kent: Van. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 1-23.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2017). Trends in international migrant stock: The 2017 revision, <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationPopFacts20175.pdf> (18.07.2023).
- Ustabaşı Gündüz D., ve Çifci, H. K. (2021). Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarının karşılaştırılması: G20 ülkeleri ve Türkiye. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 10-58.
- Uyar, G., ve Ercan, R. (2021). Göç ve göçmen davranışlarında gözlemlenen sosyal psikolojik boyutlar. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(45), 2071-2085. doi: <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.782>
- Yalım, A. C. (2021). *Göç, göçmenlerle çalışma ve sosyal hizmet*. (Ed. Gencer, T. E., ve Güzel, B.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yılmaz, E., ve Günay, G. (2022). Göçmenler ve göçmen ailelerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin bir değerlendirme. *Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (UNİKA Toplum ve Bilim) Dergisi*, 2(1), 1-19.